

glasnik

GLASILO DELOVNIH LJUDI ŽIVILSKEGA KOMBINATA ŽITO

9 - 12

Izdaja
živilski kombinat ŽITO
61000 Ljubljana
Šmartinska 154

„ŽITO“ LJUBLJANA n.sub.o. Šmartinska 154 — TOZD MLINI LJUBLJANA n.sub.o. — TOZD PEKARNA LJUBLJANA n.sub.o. — TOZD ŠUMI LJUBLJANA n.sub.o. — TOZD MALOPRODAJA n.sub.o. — TOZD IMPERIAL KRŠKO n.sub.o. — TOZD PEKARNA IN SLAŠČIČARNA n.sub.o. — TOZD TRIGLAV LESCE n.sub.o. — TOZD GORENJKA LESCE n.sub.o. — TOZD PEKARNA KRANJ n.sub.o. — DSSS — Urejuje uredniški odbor — Odgovorni urednik: Janez Slovenc — Uredništvo: Živilski kombinat ŽITO, Šmartinska 154 Tel. 41-673, int. 32 — Za delavce kombinata je GLASNIK brezplačen — Tisk: Tiskarna Kresija, Ljubljana, Adamič-Lundrovo nabrežje 2 — Na podlagi 7. točke prvega odstavka 36. člena zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33-316/72) daje sekretariat za informacije v izvršnem svetu skupščine SR Slovenije na vlogo živilskega kombinata ŽITO, Ljubljana mnenje, da šteje glasilo „GLASNIK“ med proizvode iz 7. točke prvega odstavka 36. člena zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev v prometu, za katere se ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov.

**Vse družbenopolitične organizacije,
samoupravni organi
in uredniški odbor »Glasnika«
živilskega kombinata Žito
vam želijo
SREČNO 1978!**

VSEM SREČNO NOVO LETO!

Običaj je že, da se ob zaključku vsakega koledarskega leta ozremo nekoliko nazaj, da poskušamo sumirati dosežene uspehe, opredeliti cilje in naloge za naslednje leto in si ob tem zaželimo veliko uspeha v uresničevanju le teh.

V času ko zaključujemo staro in pričakujemo novo 1978. leto se v Kombinatoru nahajamo v sredi izredno pomembnega obdobja v katerem moramo uresničiti v naši samoupravni in delavni praksi osnovna določila zakona o združenem delu. Zato v tem trenutku, če ocenjujemo dosedanje aktivnost in naše uspehe ali opredeljujemo bodoče naloge ne moremo mimo teh pomembnih vprašanj.

V mesecu oktobru smo zaključili obširno in dokaj dolgo razpravo o naši prihodnji samoupravni organiziranosti, izvedli na tej osnovi vrsto referendumov, ustanovili pet novih temeljnih organizacij in se dogovorili o tem kako naj bodo organizirane službe v delovni organizaciji.

V teku pa so razprave o štirih osnovnih samoupravnih aktih, ki smo jih oblikovali v temeljnih organizacijah in na nivoju delovne organizacije ter jih ob koncu tega leta tudi sprejemamo.

Storjen je torej prvi korak. Seveda moramo v letu 1978 pospešeno nadaljevati z aktivnostjo za celovito uresničitev intencij in določb novega zakona.

● Na osnovi samoupravnih sporazumov, ki jih pravkar sprejemamo bo potrebno oblikovati vse druge sporazume, ki naj urejajo interne in eksterne odnose pri ugotavljanju dohodka s katerim temeljne organizacije in delovne skupnosti gospodarijo in opredeljujejo njihov položaj.

● Zagotoviti moramo pogoje in posvetiti več pozornosti problemom planiranja v Temeljni organizaciji združenega dela. Čimpreje moramo opredeliti in sprejeti dolgoročne razvojne programe za naše

dejavnosti, dopolniti srednjeročne plane in zagotoviti osnove za pravočasno izdelavo letnih in operativnih planov.

● V naši želji po čimprejšnjem urejanju vseh dejavnikov, ki naj našim temeljnim organizacijam zagotovijo mesto, ki ga zakon nedvoumno opredeljuje ne smemo pozabiti, da nas zakon vzpodbuja in tudi obvezuje združevati delo in sredstva za uresničenje skupno dogovorjenih ciljev tako v delovni organizaciji kot v širših asociacijah.

● Med izključne naloge sodi dograjevanje sistema delitve dohodka in osebnih dohodkov, ki naj nas stimulira za doseganje boljših rezultatov in zagotovi tudi elemente solidarnosti v kombinatu.

● Pomembno vprašanje, ki ga v Kombinatoru ob vsej zavzetosti pri uresničevanju novih odnosov ne smemo prezreti pa je vprašanje smotrne in racionalne organiziranosti, delitve dela in poslovanja v celoti.

V letu 1977 smo v večini naših dejavnosti presegli lanske obsege proizvodnje in celo pričakovanja za leto 1977. Prav tako smo na področju oblikovanja programov za naš nadaljnji razvoj in na področju investicij izvršili planska predvidevanja.

Ponosni in zadovoljni smo lahko na dosežene rezultate ter optimisti ko gledamo na prihodnji razvoj kombinata.

Uresničitev vseh naših načrtov pa bo zahtevala maksimalno angažiranje vseh delavcev kombinata in mislim da izražam mnenje vseh če rečem, da bomo tudi te naloge izpeljali tako kot mnoge doslej.

Ob koncu želim vsem delavcem v Kombinatoru in vsem tistim, ki nas le tu in tam obiščejo kot tudi njihovim družinam veliko zdravja, sreče in zadovoljstva v novem 1978 letu

BOGO ing. BRATINA

NOBENE SKRIVNOSTI PRED DELAVCI

Informiranje ne sme biti več „višji interes“ vodilnih, temveč last in pravica vseh delavcev — Brez dobre obveščenosti delavec tudi ne more samoupravno odločati

PROSLAVA 30-LETNICE GLASIL DELOVNIH ORGANIZACIJ V BO- ROVU POD POKROVITELJSTVOM MIKE ŠPILJAKA

V času, ko na vseh ravneh uveljavljamo določila Zakona o združenem delu — tako v organizacijah združenega dela, pa v družbenopolitičnih skupnostih republik, občin in krajevnih skupnostih, prihaja vse bolj do izraza osnovni pogoj, da je treba marsikaj izboljšati in staro zamenjati z novim.

Ena bistvenih nalog, ki je bila v zadnjem času že nemalokrat poudarjena, je kreniti na pravo pot glede obveščanja delovnih ljudi, in sicer tako, da bodo le-ti resnično na pravilen in jasen način seznanjeni z vsemi dogajanjem v svojih organizacijah združenega dela in v drugih okoljih, kjer živijo in sodelujejo samoupravljalci.

V mnogih primerih doslej so bili ljudje le napol seznanjeni z zadevami, o katerih naj bi se samoupravno odločali, ali pa so bili že kar postavljeni pred dejstva ob že sprejetih sklepih in odločitvah, sprejetih „v njihovem imenu“. Temu je treba narediti konec in o tem problemu je bila spregovorjena jasna in

nedvoumna beseda na nedavni proslavi 30-letnice tiska v organizacijah združenega dela 2. in 3. novembra v Borovu.

Osrednja proslava ob 30-letnici izhajanja glasil organizacij združenega dela je bila v Borovu, kjer izhaja naš najstarejši tovarniški časnik. Slovesnosti so trajale dva dni: prvi dan so predstavniki glasil OZD iz cele Jugoslavije v pogovoru za okroglo mizo izmenjali izkušnje, zvečer je bila v Domu kulture v Borovu otvoritev razstave glasil OZD, naslednji dan pa je bila slovesna seja, na kateri sta predsednik Zveze sindikatov Jugoslavije Mika Špiljak in predsednik Zveze novinarjev Jugoslavije Milutin Milenković uredništvom glasil, ki izhajajo najdlje, podelila priznanje. Pokrovitelj slovesnosti in slavnostni govornik je bil tovariš Mika Špiljak.

Dileme ne more biti več: glasila organizacij združenega dela so sestavni del informativnega sistema pri nas in če še kdo dvomi v to, je preozko in tehnokratsko zazrt zgolj v probleme svoje organizacije združenega dela.

To je osrednja misel na tej zvezni proslavi.

Ne gre za pomanjšana zvezna in republiška glasila, gre za nov in tipičen zorni kot, ki naj ga ob obravnavanju splošnih in samo za konkretno organizacijo združenega dela pomembnih vprašanj osvetle glasila OZD.

V Jugoslaviji izhaja približno 1500 glasil organizacij združenega dela, ki jih natisnemo v nakladi 3,5 milijona izvodov vsako številko, od tega samo v naši republiki kar tretjino! Gre za dejansko sedmo silo, ki ne izziva samo začudenje in pa občudovanja, ampak nas vse, predvsem družbenopolitično zadržuje.

Organizator proslave Božidar Markotić, glavni in odgovorni urednik glasila Borovo, je v otvoritvenem govoru med drugim zato dejal: „Tovarniški tisk Jugoslavije, kakor so se na začetku imenovala ta glasila, je avtentičen dokument časa. Vse do zdaj je ta tisk častno izvajal svojo družbenopolitično funkcijo. Bil je eden od mejnikov poti, toliko pomembnega obdobja naše države, v katerem smo gradili najnaprednejšo družbeno ureditev v zgodovini človeštva — samoupravno socialistično družbo. Tovarniška glasila so sredstvo povezovanja delavskega razreda. To je tudi najpomembnejša družbenopolitična naloga teh glasil. Obveščanje je pomemben dejavnik boja za samoupravljanje, glasila v organizacijah združenega dela pa pomembno sredstvo obveščanja.“

Osrednji del proslave ob 30-letnici izhajanja glasil OZD je bila skupna seja, ki so se je udeležili predstavniki vseh družbenopolitičnih organizacij in na kateri sta pokrovitelj proslave, predsednik Zveze sindikatov Jugoslavije Mika Špiljak, ter predsednik Zveze novinarjev Jugoslavije Milutin Milenković podelila priznanja uredništvom glasil, ki v posameznih republikah in pokrajinah izhajajo najdlje. Govorila sta Djuro Stevanović, predsednik zveznega odbora za pripravo proslave ob 30-letnici izhajanja glasil OZD, in pokrovitelj proslave, predsednik Zveze sindikatov Jugoslavije Mika Špiljak. Njuna govora objavljamo v povzetkih.

POZDRAV TITU

S slovesnosti, ki je lepo uspela — vsi udeleženci, tudi 35 organizatorjev obveščanja, urednikov in novinarjev glasil OZD iz Slovenije so jo ocenili kot koristno in spodbudno za podobna srečanja tudi v prihodnje — so poslali pozdravno pismo predsedniku republike, ki je v Borovo poslal svojo sliko z lastnoročnim posvetilom: Bralcem tovarniškega tiska Jugoslavije, Josip Broz Tito, 2. XI. 1977.

GOVOR MIKE ŠPILJAKA

TOVARNIŠKA GLASILA MORAJO BITI V PRVIH VRSTAH V BOJU ZA SAMOUPRAVLJANJE

Temeljne, delovne in sestavljene organizacije združenega dela so postale v sistemu naše socialistične samoupravne demokracije tista središča, v katerih ne sprejemamo samo sklepov, pomembnih zgolj za delavca v združenem delu, temveč se v njih izvaja politika, ki je bila še do včeraj pri nas, v svetu pa praviloma v pristojnosti drugih ali v najboljšem primeru države in ne delavcev samih.

Takšen položaj samoupravljalcev zahteva drugačno, še bolj razvito obveščanje od tistega, ki ga imamo danes. Tovarniški tisk

Tov. Mika Špiljak, predsednik Zveze sindikatov Jugoslavije

mora spremljati pospešeni samoupravni proces in obveščati delavce o vsem, kar je pomembno za njihovo življenje in delo ter jim tako pomagati, da bodo odgovorno sodelovali pri sprejemanju samoupravnih ali političnih odločitev.

Tovarniška glasila in tudi vsa druga sredstva obveščanja morajo, opirajoč se na najnaprednejše subjektivne sile v kolektivu, biti skupaj z delavci v prvih vrstah v boju za nadaljnji razvoj samoupravljanja.

Napredna so samo tista sredstva obveščanja, ki podpirajo razvoj samoupravnih družbenoekonomskih odnosov, ki nasprotujejo vsemu, kar takšen razvoj zavira, ki se bojuje proti nezakonitemu odvzemu delavskih pravic, pa naj si je beseda o samovolji, grupštvu, klikah, primitivizmu, tehnokratizmu ipd.

V prizadevanjih, da bi delavec presegel meje svoje temeljne organizacije, da bi ne bil samo oblikovalec samoupravnih tokov v njej in da bi se vključil v odločanje o celotni družbeni preobrazbi povsod, kjer se sprejemajo sklepi, pomembni za delavski razred, je vloga tovarniškega tiska nenadomestljiva.

Glasila organizacij združenega dela bi morala, bolj kot do zdaj, spremljati porabo tistega dela dohodka, ki ga delavci v TOZD namenjajo za krajevne in interesne skupnosti, občino, pokrajino in republiko, vse do federacije. V tej smeri si tudi prizadevamo za nekatere spremembe v političnem sistemu, pri tem pa bi se tovarniški tisk moral kar se da neposredno vključiti.

Tovarniški časopisi bi morali, bolj kot do zdaj, spremljati delo delegatov in delegacij, obveščati delavce o tem, kakšna stališča naj

delegati zavzemajo, s kakšnimi težavami se srečujejo, za kakšna stališča glasujejo. Poleg tega bi morala tovarniška glasila vplivati na delegate, da se zavzemajo za avtentični delavski interes.

V sredstvih obveščanja v organizacijah združenega dela je treba razvijati kritični pogovor, katerega, resnici na ljubo, ni dovolj niti v drugih časnikih niti v vseh družbenih sestavih. Tovarniška glasila bi morala biti bolj odprta za same delavce, za njihovo ustvarjalno politiko in predloge, ki ne bi rušili ljudi, ampak jasno pokazali na določene negativne pojave in njihove nosilce ter predlagali boljše rešitve.

GOVOR DJURA STEVANOVIČA

S sprejetjem nove ustave, zakona o združenem delu in s sklepi 10. kongresa zveze komunistov ter 7. kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije so bili dani pogoji, tako politični kot zakonski, za nadaljnji vsestranski razvoj sistema obveščanja v združenem delu, v njegovem okviru pa tudi tovarniškega tiska.

Ni razlogov, da ne bi bili zadovoljni z dosedanjim razvojem glasil v organizacijah združenega dela; že samo, če pogledamo, od kje smo krenili pred 30 leti. Kajti ob velikih uspehih, ki jih seveda ne moremo prezreti, danes približno poldrugi milijon delavcev še ne prejema svojih glasil, kar seveda ni ugoden podatek, če vemo, da več kot ena tretjina vseh zaposlenih ne prečita ne tega ne onega časnika, razen tovarniškega glasila.

Precej je še glasil, ki jih še pestijo otroške bolezni tovarniškega tiska: suhoparno pisanje, prepisovanje gradiva in nerazumljivih poročil. „... Ni vseeno,“ je dejal tovariš Tito v enem od pogovorov z novinarji, „kako je napisana kakšna stvar. Ni dovolj pisati o nečem veliko, pri tem pa izgubiti merila o zanimivosti stvari, o kateri pišemo. Zato si prizadevajte pridobiti dober stil pisanja. Besedičenja ne trpim, še zlasti, ko nekdo naniza vrsto fraz, in to kljub temu, da je mogoče neko misel povedati preprosto. Pri tem često uporabljamo tuje za pojme, za katere imamo lepe in ustrezne domače besede in izraze. Pisati morate jasno, enostavno in resnično.“

Danes pa vendar še nismo obračunali s prakso manipuliranja z informacijami: z izbiranjem tistih, ki jih delavci lahko izvedo, in s prikrievanjem tistih, za katere delavci naj ne bi vedeli. To svojevrstno cenzuro opravičujejo z „višjimi interesi“ ali s poslovno skrivnostjo. Precej je še glasil, ki so še danes pod neposrednim ali prikritim nadzorstvom vodilnih in poslovnih organov in zato v večji meri služijo prav tem strukturam in ne delavcem, katerim so pravzaprav namenjena.

Te in druge slabosti so postale toliko bolj vidne prav zdaj, ko je v družbeno zavest široko prodrlo spoznanje, da si ne moremo zamisljati upravljanja, sprejemanja in nadzora izvajanja samoupravnih sklepov brez udeležbe delavcev. Delavec ne želi biti obveščen samo o nečem, kar se je zgodilo, ampak predvsem o prihodnjih ukrepih, da bo lahko tako ali drugače vplival na sprejemanje pomembnih odločitev.

Prav zato delavci grdiijo boljši sistem obveščanja, zlasti v združenem delu. Zato je razumljivo, da od glasil v združenem delu zahtevamo, da bodo sledila nalogam, ki jih od njih terjata družba in delavski razred.

Delavec ve, kakšno informacijo si želi in kakšne ne; hoče biti vsestransko, pravočasno in resnično obveščen o vsem, kar se dogaja v naši družbi, o vsem, kar je pomembno za njegovo življenje in delo.

To so bile misli, izražene na proslavi tega jubileja. Povedane so jasno in nedvoumno, zato jih res ni treba posebej komentirati ali pojasnjevati.

NAŠ GLASNIK

Pred nami je praznična številka, zadnja v letošnjem letu. Kot že tolikokrat doslej je tudi tokrat delo peščice zanesenjakov, ki ne pozablja, da je obveščanje nepogrešljivi del odločanja delavcev. Zavedamo se, da je temelj za uspešno uveljavljanje dela delegatov!

V njem zagotovo ni vseh novic in vsega tistega, s čemer želimo biti seznanjeni! Zakaj nam odtegujete popolnost informacije? Čeprav je vsebinska zasnova široko zasnovana, se zavedamo pomanjkljivosti. Zato pazljivo breberite to številko, ne odrinite je z naveličano kretnjo, češ, kaj mi bo. Med članki je vsekakor premalo zapisanega o...? Vaša razmišljanja naj bodo povod vaši odločitvi, da boste za naslednjo številko prispevali svoje vprašanje, mnenje o kakšnem problemu, morebiti celo članek! Ne ustrašite se samega sebe, svoje „nimam žilce“.

Prispevajte k vsestranskemu obveščanju! Veliko je vprašanj, odgovor nanje pa veste mogoče tudi vi! Na tak način bomo s skupnimi močmi izpolnjevali vsebino ter dosegli tisto, kar si želimo — zanimivo branje za vse. Za vsakogar nekaj! O delavcih, o njihovih težavah pri delu, njihovem izkoriščanju prostega časa, tudi o „konjičkih“. Morda bomo potem povsem drugače ocenjevali sodelavca in gledali na njegovo delo...

Ne pričakujmo takojšnjih sprememb. Toda s prvo objavo izven ozkega kroga pride spodbuda za ostale. Zainteresirani bodo dobili zaupanje vase, zanimanje za dopisovanje bo naraslo. Ne dvomimo v to!

Naš pravilnik — tudi vaše zamisli!

V vsaki številki želimo kot posebno prilogo objaviti tudi posamezen samoupravni akt. Z njegovo objavo želimo približati delovnim ljudem, vsaj do neke mere, urejanje medsebojnih odnosov na posameznem področju. Tokrat smo se odločili za Pravilnik o urejanju in izdajanju „Glasnika“ (priloga 1).

Pravilnik o urejanju in izdajanju „Glasnika“ ima dopolnilo Pravilnik o nagrajevanju sodelavcev „Glasnika“. Naslov pove vse (priloga 2).

Čakamo vaše pripombe. Ne bodo romale v koš!

PRAVILNIK

O UREJANJU IN IZDAJANJU „GLASNIKA“

I. TEMELJNE DOLOČBE

1. člen

Delovni ljudje DO „ŽITO“ izdajajo glasilo „Glasnik“ (v nadaljnjem besedilu „Glasnik“) z namenom, da se med seboj redneje, vsestransko ter na pristopen način obveščajo o vprašanih družbenoekonomskih položajih, o vprašanih, ki zadevajo položaj, pravice, obveznosti in odgovornosti delovnih ljudi, o delu in poslovanju delavcev in o življenju ožje in širše družbenopolitične skupnosti ter o drugih vprašanih splošnega družbenega pomena za delovne ljudi DO „ŽITO“.

2. člen

S tem pravilnikom se podrobneje ureja izdajanje in urejanje „Glasnika“, pristojnosti in odgovornosti organov in odgovornega urednika.

3. člen

„Glasnik“ je informativno-politično glasilo DO „ŽITO“ in izhaja najmanj enkrat mesečno v slovenskem jeziku, s tem, da se na avtorjevo željo objavi njegov sestavek v njegovem materinem jeziku.

4. člen

„Glasnik“ zastopa in predstavlja njegov glavni in odgovorni urednik.

5. člen

Kraj izdajanja in sedež uredniškega odbora:
Uredniški odbor „Glasnika“ DO „ŽITO“, Ljubljana, Šmartinska 154.

II. ORGANIZACIJA UREJANJA IN IZDAJANJA „GLASNIKA“

6. člen

„Glasnik“ ima naslednje organe, ki skrbijo za njegovo urejanje in izhajanje:

- DS DO „ŽITO“
- odbor za obveščanje
- uredniški odbor
- zbor rednih sodelavcev „Glasnika“
- glavni in odgovorni urednik

1. Delavski svet DO „ŽITO“

7. člen

Delavski svet ima naslednje pristojnosti v zvezi z urejanjem in izdajanjem „Glasnika“:

- sprejema in odloča o spremembah in dopolnitvah tega pravilnika
- sprejema in odloča o spremembah temeljne vsebinske zasnove „Glasnika“
- izvoli glavnega in odgovornega urednika na temelju predhodnega mnenja družbenopolitičnih organizacij
- odloča na drugi stopnji o pritožbi zaradi kršitev pravic, ki so določene s tem pravilnikom.

2. Odbor za obveščanje

8. člen

Odbor za obveščanje je družbeni organ upravljanja „Glasnika“ in ima v zvezi z

urejanjem in izdajanjem naslednje pristojnosti:

- sprejema programe izdaj „Glasnika“ in prilog
- določa način objavljanja prispevkov in sporočil ter pogoje, pod katerimi se objavi javni odgovor in sporočilo, ki je pomembno za javnost ter popravek v skladu z načeli tega pravilnika
- spodbuja vpliv delovnih ljudi za vsebinsko zasnovo „Glasnika“ in prilog
- odloča o kriterijih in merilih za nagrajevanje avtorjev prispevkov
- imenuje člane uredniškega odbora.

9. člen

Odbor za obveščanje sestavljajo:

- po en delegat TO in delovnih skupnosti
- po en delegat vsake posamezne družbenopolitične organizacije na nivoju DO „ŽITO“
- glavni in odgovorni urednik in en član uredniškega odbora.

10. člen

Odbor za obveščanje izvoli na svoji prvi seji izmed svojih članov predsednika in njegovega namestnika.

Prvo sejo odbora za obveščanje skliče in vodi delegat izvršnega odbora OOS DO „ŽITO“.

Sejo odbora za obveščanje sklicuje predsednik na lastno pobudo, na pobudo glavnega in odgovornega urednika, delavskega sveta DO „ŽITO“ ali na pobudo najmanj treh članov odbora za obveščanje.

11. člen

Odbor za obveščanje je dolžan najmanj dvakrat letno poročati delavskemu svetu DO „ŽITO“ o svojem delu, delu uredniškega odbora, glavnega in odgovornega urednika ter o drugih vprašanih v zvezi z urejanjem in izdajanjem „Glasnika“.

12. člen

Seje odbora za obveščanje so javne.

3. Uredniški odbor

13. člen

Uredniški odbor je izvršilno-operativni organ odbora za obveščanje, odgovoren za redno izhajanje, za načrtovanje posameznih izdaj, za pripravo programa „Glasnika“ in prilog ter za druge konkretne naloge v zvezi z izhajanjem „Glasnika“.

14. člen

Uredniški odbor sestavljajo glavni in odgovorni urednik in 6 članov, ki jih na predlog glavnega in odgovornega urednika imenuje odbor za obveščanje.

15. člen

Uredniški odbor je dolžan izdati posamezno izdajo „Glasnika“ v rednem roku, izjemoma pa posebno izdajo, če to zahtevajo samoupravni organi ali družbenopolitične organizacije v DO „ŽITO“.

16. člen

Seje uredniškega odbora so javne, sklicuje in vodi jih glavni in odgovorni urednik.

4. Zbor rednih sodelavcev „Glasnika“

17. člen

Zbor rednih sodelavcev „Glasnika“ je posvetovalni organ glavnega in odgovornega urednika.

Status rednega sodelavca „Glasnika“ podeljuje uredniški odbor na predlog glavnega in odgovornega urednika.

18. člen

Zbor rednih sodelavcev sklicuje in vodi glavni in odgovorni urednik na lastno pobudo, na pobudo uredniškega odbora ali najmanj treh rednih sodelavcev „Glasnika“. Zbori rednih sodelavcev so javni.

5. Glavni in odgovorni urednik

19. člen

Glavni in odgovorni urednik ima naslednje pristojnosti:

- vodi strokovno delo v zvezi z urejanjem in izdajanjem „Glasnika“
- načrtuje vsebino posameznih izdaj
- pripravlja, pregleduje in preverja prispevke za objavo
- spodbuja delo rednih dopisnikov „Glasnika“
- pripravlja gradivo za odbor za obveščanje, uredniški odbor in seje delavskega sveta DO „ŽITO“ kadar razpravlja o „Glasniku“.

20. člen

Glavni in odgovorni urednik zadrži prispevek za objavo, če ni v skladu z določbami tega pravilnika ali očitno krši ustavna načela in zakonitost ter je v nasprotju s samoupravnimi splošnimi akti DO „ŽITO“ ter z načeli novinarske etike.

Sporno zadevo mora glavni in odgovorni urednik predložiti v obravnavo odboru za obveščanje ter hkrati o tem seznaniti avtorja spornega prispevka.

21. člen

O svojem delu glavni in odgovorni urednik najmanj dvakrat letno poroča odboru za obveščanje.

22. člen

Glavni in odgovorni urednik je za svoje delo odgovoren delavskemu svetu DO „ŽITO“.

23. člen

Mandat članov odbora za obveščanje je dve leti.

Uredniški odbor se imenuje za dobo dveh let. Mandat glavnega in odgovornega urednika traja štiri leta in se lahko predčasno razreši iz istih razlogov, kot se lahko odpokliče delegat v delavskem svetu. Po preteku mandata je lahko glavni in odgovorni urednik ponovno imenovan na to funkcijo.

III. OBJAVLJANJE PRISPEVKOV

24. člen

Delovni ljudje DO „ŽITO“ imajo pravico, da v „Glasniku“, kot svoji javni tribuni, soočajo svoja mnenja in stališča ter na ta način prispevajo k objektivni kritiki, k oblikovanju javnega mnenja, k uresničevanju

družbenoekonomskih in samoupravnih pravic v DO „ŽITO“.

25. člen

Delovni ljudje in občani, družbenopolitične skupnosti in njihovi organi, samoupravne interesne skupnosti, družbenopolitične in družbene organizacije, organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije ter društva lahko zahtevajo, da se v „Glasniku“ objavijo njihovi prispevki, če so pomembna za javnost.

26. člen

O objavi prispevka odloča glavni in odgovorni urednik „Glasnika“. Prispevek mora biti objavljen v prvi naslednji številki „Glasnika“.

Glavni in odgovorni urednik prispevka ne objavi, če nasprotuje naši socialistični samoupravni družbeni ureditvi.

27. člen

Na prispevke, objavljene v „Glasniku“, lahko prizadeti dajo odgovor ali zahtevajo objavo popravka v 15 dneh po objavi. Glavni in odgovorni urednik je dolžan objaviti odgovor prizadetega, kadar se z njim bistveno prispeva k razumevanju vprašanja, ki ga je obravnaval objavljeni prispevek.

28. člen

Če glavni in odgovorni urednik ne objavi prispevka oz. odgovora na prispevek, ima prizadeti pravico do pritožbe na odbor za obveščanje v 15 dneh od izida prve naslednje številke „Glasnika“.

Odbor za obveščanje mora o pritožbi odločiti v 8 dneh po njenem prejemu.

29. člen

Zoper zavrnilni sklep odbora za obveščanje je dovoljena pritožba na delavski svet DO „ŽITO“ v 15 dneh po objavi sklepa odbora za obveščanje.

30. člen

Avtorji prispevkov imajo pravico do nagrade v skladu s kriteriji in merili, kot jih določi odbor za obveščanje.

IV. PODATKI, KI MORAJO BITI OBJAVLJENI V „GLASNIKU“

31. člen

Na vsakem izvodu „Glasnika“ morajo biti navedeni:

- naziv in naslov izdajatelja
- naslov uredniškega odbora
- ime in priimek glavnega in odgovornega urednika
- naslov in ime tiskarne
- kraj in leto natisa
- višina naklade

32. člen

Najmanj enkrat letno morajo biti objavljeni podatki o virih financiranja, višini porabljenih sredstev, o letni nakladi in dragih podatkih, pomembnih za izdajanje „Glasnika“.

V. FINANČNO POSLOVANJE

33. člen

Podpisnice v sestavi DO „ŽITO“ zagotavljajo potrebne vire financiranja za izdajanje Nadaljevanje na naslednji strani

„Glasnika“ v sorazmerju števila delovnih ljudi vsake podpisnice.

Potrebni viri financiranja se zagotavljajo na temelju letnega plana izdajanja „Glasnika“, ki ga predloži odbor za obveščanje vsaki posamezni podpisnici.

VI. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

34. člen

Vsako posamezno številko „Glasnika“ je potrebno dostaviti Okrožnemu javnemu tožilstvu, pristojnemu republiškem sekretariatu za informacije in republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije.

PRAVILNIK

O NAGRAJEVANJU SODELAVCEV „GLASNIKA“

Delavski svet DO „ŽITO“ je na svoji seji dne sprejel pravilnik o nagrajevanju sodelavcev „Glasnika“.

1. člen

S tem pravilnikom se ureja nagrajevanje sodelavcev „Glasnika“ za njihove napisane, narisane, fotografirane ali drugače pripravljene prispevke, objavljene v „Glasniku“, zanje pa avtorji niso zadolženi po službeni dolžnosti.

2. člen

Osnova za nagrajevanje prispevkov je njihova kvaliteta in zahtevnost izdelave, domiselnost in vsebina.

3. člen

Pravico do nagrade za pripravljeni in objavljeni prispevek imajo vsi člani kolektiva DO „ŽITO“ ter drugi člani.

Nagrajuje se:

- napisane sestavke
- prostoročne risbe
- tehnične risbe in skice
- grafikone in grafične prikaze
- fotografije
- križanka, uganka
- pesem

4. člen

Ne honorira se kakršnihkoli informacij in drugih prispevkov, ki jih pripravljajo sektorji, direkcije, referati ali posamezniki po svoji službeni dolžnosti, če niso posebej prirejeni in oblikovani za objavo v „Glasniku“.

5. člen

Vse nagrade se izplačujejo le za prvo objavo, uredniški odbor „Glasnika“ si po tem pridobi avtorsko pravico.

6. člen

Višina nagrade se obračunava v dinarjih za objavljeni sestavek:

- samostojni uvodniki, komentarji, polemike in kritike, samostojni članki, reportaže, feljton, samostojni intervjuji in poročila — 1,50 din za objavljeno vrstico v stolpcu 14 cic ali 6,5 cm.
- predelana poročila in materiali, kratke informacije — 1,00 din za objavljeno vrstico v stolpcu 14 cic ali 6,5 cm
- šale, anekdote — 10,00 din
- prostoročna risba, tehnična risba, grafikon in grafični prikaz — 10,00 — 50,00 din

35. člen

„Glasnik“ se dostavi vsem delavcem DO „ŽITO“, upokojemcem DO „ŽITO“, delavcem, ki služijo kadrovski rok, štipendistom in drugim prejemnikom, ki jih določi odbor za obveščanje.

36. člen

Ta pravilnik sprejme delavski svet DO „ŽITO“.

37. člen

Ta pravilnik začne veljati in se uporabljati z dnem objave v „Glasniku“.

V Ljubljani
Predsednik DS DO „ŽITO“

- fotografija (črno bela) — 20,00 din (barvna) — 30,00 din
- navadna križanka (za prosti kvadrat) — 0,80 din
- skandinavski križanka (za prosti kvadrat) — 1,20 din
- pesem — 40,00 din
- uganka, rebus — 10,00 din

Za fotografije, ki so posnete s fotoaparatom, last delovne skupnosti, ki tudi pokrije stroške (film, razvijanje, izdelava fotografije), se avtorju ne plača nagrada.

Glavni in odgovorni urednik pripada za eno mesečno številko nagrada v višini 500 din.

7. člen

Število in višino nagrad za javne nagradne natečaje (nagradne križanke, nagradna tekmovalstva) v „Glasniku“ določi sproti uredniški odbor na predlog glavnega in odgovornega urednika.

8. člen

Pravico sodelovanja pri nagradnih natečajih imajo samo delovni ljudje DO „ŽITO“, upokojeni člani DO „ŽITO“, člani, ki so na odsluženju vojaškega roka in štipendisti.

9. člen

Predlog obračuna nagrad sodelavca „Glasnika“ in nagrajencem (po izidu nagradnega natečaja in žrebanja), predloži v pregled uredniškemu odboru glavni in odgovorni urednik.

10. člen

S podpisom potrjene obračune nagrad sodelavcem „Glasnika“ in nagrajencem javnih natečajev se izplača po veljavnih predpisih za vsako številko „Glasnika“ posebej oz. nagrajencem po objavljenem izidu nagradnega natečaja in žrebanja nagrad.

11. člen

Ta pravilnik sprejme delavski svet DO „ŽITO“.

12. člen

Ta pravilnik začne veljati in se uporabljati z dnem objave v „Glasniku“.

V Ljubljani
Predsednik DS DO „ŽITO“

KRONOLOŠKI PREGLED

ZVEZNIH IN REPUBLIŠKIH PREDPISOV, OBJAVLJENIH V URADNEM LISTU SFRJ IN URADNEM LISTU SRS V ČASU OD 14. X. DO 16. XI. 1977:

A. ZVEZNI PREDPISI:

1. Zakon o prenehanju veljavnosti zakona o obveznem evidentiranju investicijskih vlaganj (Ur. list SFRJ, št. 53/77):

Z 12. novembrom je prenehal veljati zakon o obveznem evidentiranju investicijskih vlaganj, ki je bil sprejet 1975. leta.

2. Zakon o enotnem načinu ugotavljanja, evidentiranja in zbiranja podatkov o rezervah rudnin in talnih vodah ter o bilanci teh rezerv (Ur. list SFRJ, št. 53/77):

Ta zakon ureja enoten način ugotavljanja, evidentiranja in zbiranja podatkov o rezervah rudnin in talnih voda, ki imajo pomen za vso državo, ter izdelavo bilance teh rezerv.

Rudnine in talne vode, za katere se ugotavljajo, evidentirajo in zbirajo podatki o rezervah in izdeluje bilanca, so vse vrste premoga, ogljikovih vodikov, radioaktivnih rudnin, kovinskih rudnin, nekovinskih rudnin in rudnin za pridobivanje gradbenega materiala.

OZD, ki se ukvarjajo z raziskovanjem ali izkoriščanjem rudnin in talnih voda, morajo podatke o rezervah rudnin ali talnih voda ugotavljati in evidentirati na predpisani način in jih pošiljati pristojnemu organu v republiki oz. avtonomni pokrajini, da jih evidentira in izdela bilanco.

Le-ta izdela na podlagi teh podatkov bilanco v stanju rezerv rudnin in talnih voda v republiki oz. avtonomni pokrajini in jih pošlje Zveznemu geološkemu zavodu, da izdela bilanco skupnih rezerv rudnin in talnih voda v SFRJ.

Zvezni geološki zavod izdela do 1. decembra tekočega leta bilanco skupnih rezerv rudnin in talnih voda v SFRJ.

Podatki o rezervah in talnih voda so državna tajnost.

3. Družbeni dogovor o ekonomskih in drugih ukrepih, s katerimi bodo železnici zagotovljeni normalni pogoji gospodarjenja (Ur. l. SFRJ, št. 53/77):

Udeleženci družbenega dogovora menijo, da je potrebno za zagotovitev normalnih pogojev gospodarjenja, ustreznega položaja OZD na področju železniškega prometa na transportnem trgu in prilagajanja gospodarjenja v tej prometni panogi dohodkovnim računom ukreniti tole:

— pokriti izgube OZD na področju železniškega prometa po zaključnem računu za leto 1976

— preizkusiti možnost, da se krediti, dovoljeni za kritje izgub železniških transportnih organizacij združenega dela iz prejšnjih let spremenijo v kredite pod ugodnejšimi pogoji

— uskladiti cene v železniškem blagovnem prometu z dogovorjeno politiko cen v tekočem letu

— zagotoviti udeležbo samoupravnih interesnih skupnosti za železniški promet oz. republik in avtonomnih pokrajin pri kritju dela stroškov reprodukcije

— zagotoviti OZD na področju železniškega prometa obratna sredstva, potrebna za tekočo reprodukcijo

— zagotoviti sredstva, potrebna za kreditiranje nabave železniške opreme v SFRJ

— zagotoviti z ukrepi prometne politike železniškemu prometu ustrezno mesto na transportnem trgu.

Izvršni sveti skupščin republik in izvršnega sveta skupščin avtonomnih pokrajin bodo

predlagali skupščinam republik oz. skupščinam avtonomnih pokrajin, da takoj sprejmejo ustrezne odloke o kritju izgub, ki so jih po zaključnem računu za leto 1976 imele OZD na področju železniškega prometa, kot tudi, da se na podlagi teh odlokov zagotovijo potrebna sredstva.

B. REPUBLIŠKI PREDPISI:

1. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Ur. l. SRS, št. 19/77):

Zakonodajno-pravna komisija je na podlagi pooblastila določila prečiščeno besedilo zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

Pokojninsko in invalidsko zavarovanje ureja zakon o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ta zakon, statut in drugi splošni akti skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SRS ter družbeni dogovori in samoupravni sporazumi.

Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja so osebne pravice in jih ni mogoče prenesti na drugega in ne podedovati. Te pravice tudi ne morejo zastarati. Denarni prejemki, ki so že zapadli v plačilo, pa ob smrti zavarovanca še niso bili izplačani, se lahko podedujejo. Na denarne prejemke iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja je mogoče poseči z izvršbo in v zavarovanje na tretjino za preživetinske, za sodno odločbo ali poravnavo ugotovljene terjatve pa na polovico prejemkov.

2. Odlok o potrditvi dogovora v temeljnih merilih za ugotavljanje katastrskega dohodka (Ur. list SRS, št. 19/77):

Skupščina SRS je na sejah Zbora združenega dela in Zbora občin sprejela odlok o potrditvi dogovora o temeljnih merilih za ugotavljanje katastrskega dohodka, ki so ga podpisali predstavniki izvršnih svetov skupščin socialističnih republik in socialističnih avtonomnih pokrajin.

3. Pravilnik za izvajanje meritev maksimalno dovoljenih ravni hrupa v bivalnem in naravnem okolju (Ur. list SRS, št. 19/77):

Ta pravilnik ureja izvajanje meritev maksimalno dovoljenih ravni hrupa, in sicer: vprašanje merilnih instrumentov, način in čas merjenja, rezultate meritve, merilna mesta in določa, da se o izmeri ravni hrupa sestavi zapisnik, ki mora vsebovati predpisane podatke.

4. Sklep o uskladitvi pokojnin med letom (Ur. list SRS, št. 19/77):

Starostne, invalidske in družinske pokojnine se uskladijo s 1. avgustom 1977 v skladu s samoupravnim sporazumom o temeljnih plana skupnosti za obdobje 1976—1980 v poprečju za 6,13 odstotka.

5. Sklep o povečanju pokojnin s 1. januarjem 1978 (Ur. list SRS, št. 19/77):

S 1. januarjem 1978 se povečajo za 10 % starostne, invalidske in družinske pokojnine, razen tistih, pri katerih je 1977. leto pomenilo zadnje leto zavarovanja, iz katerega so bili osebni dohodki oziroma osnovna zavarovanja v celoti ali deloma všteti v pokojninsko osnovo.

PO POTEH TRPEČE PARTIZANSKE KOZARE

NA TITOV PEČINI

Člani aktiva ZZB Žito letos, ob dnevu borca, 4. juliju, niso imeli tradicionalnega tovariškega srečanja v Bistri, temveč so se raje odločili — na predlog in vabilo odbora — za dvodnevni izlet v nekatere kraje BiH, znane po zgodovinskih dogodkih iz junaških bojev jugoslovanskega ljudstva v času NOB.

Zamisel o organiziranju tega izleta ni bila naključna, pač pa prav spodbudna ob praznovanju letošnjih pomembnih jubilejev našega dragega voditelja in vzornika, maršala Tita, ter naše partije. Prav gotovo je bila takšna odločitev najprimernejša iz več razlogov: ob tem izletu naj bi člani našega aktiva ZZB kar najdostojneje počastili te jubileje, na izletu naj bi prebili v skupnem doživljanju vseh zanimivih dogodkov na poti v medsebojnem tovariškem sožitju, konec koncev pa je bil ogled krajev kot so Bihač, Drvar ter kraji na področju Kozare, verjetno za večino udeležencev enkratno doživetje, morda edina možnost, ki je sicer najbrž ne bi imeli ali pa je več ne bodo imeli.

Zatorej se je odbor aktiva z vso resnostjo lotil pravočasnih in temeljitih priprav, da bi izlet vsestransko uspel.

Zbrati je bilo treba prijave, urediti vse potrebno s turistično agencijo za prevoz, prenočišča in prehrano udeležencev izleta. Povemo naj, da smo zaupali organizacijo izleta Turističnemu biroju Magistrat v Ljubljani. Z zastopnikom te organizacije smo se tudi dokončno dogovorili, da se bo izlet začel v petek, 9. septembra zjutraj in bo trajal dva dni s povratkom v Ljubljano v soboto zvečer.

POGUMNO IN VEDRO NA POT

Zgodaj zjutraj, v petek, 9. septembra, ob 7. uri je bil napovedan odhod iz Ljubljane. Že pred to uro se nas je zbrala pred ljubljansko železniško in avtobusno postajo peščica najpridnejših oziroma tistih iz odbora, ki smo bili zadolženi za nemoten potek izleta. Med prvimi je bila na mestu

Člani aktiva ZZB ŽITO so v okviru dvodnevnega izleta obiskali zgodovinske kraje iz časov NOV: Bihač, Drvar in Kozaro — Organizacija je bila zelo dobra in tudi izredno slabo vreme v Drvarju ni pokvarilo razpoloženja izletnikov — Globoki vtisi bodo neizbrisno vpisani v srca vseh udeležencev — Pretresljive pripovedi o tragiki domačinov ter o grozodejstvih okupatorjev in njihovih hlapcev.

„presežek“ — namesto 50 kar 51 udeležencev. Problem smo rešili tako, da smo nato v Metliki kupili dodatni platnen sedež, da številčnega presežka, tovarišice Ivanke, ni bilo treba „odpisati“ oziroma pustiti na sredi poti.

SKOZI HRVATSKO PO OBVOZU

Pot od Novega mesta čez Gorjance se je hitro prevesila v Belo krajino in v lepem jutranjem vremenu smo občudovali prijetno okolico, posejano z vinogradi ter se kmalu znašli na zadnji postaji Slovenije, v Metliki, malo naprej, ob prehodu čez Kolpo pri Ozlju pa smo se znašli na Hrvaškem. Pot pa nas ni vodila skozi Karlovac, kot smo pričakovali, toda zaradi cestnih del pri tem mestu po makadamski obvoznici poti skozi Pokupsko in Virgin most — in Cazin do meje

Kot buden čuvar nad Drvarjem je znamenita Titova pečina s kočo, v kateri je pred napadom na Drvar nekaj časa bival tudi tovariš Tito

Pot v Bosno in Hercegovino nas je med drugim vodila tudi po asfaltni cesti med Cazinom in Bihačem pod srednjeveškim gradom Ostrožac, ki stoji visoko na hribu nad gosto zaraščenimi gozdovi. V tem gradu je leta 1942 nekaj časa bival tudi glavni štab narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije in njen vrhovni komandant tovariš Tito

Nasploh naj povem, da je vseskozi od Ljubljane vladalo med nami vedro in sproščeno razpoloženje. Zdaj ta zdaj oni je pripovedoval duhovite šale, ki so krožile vzdolž avtobusa, ki ga je varno in zares izkušeno upravljala šofer Mile. Posebno vlogo je igral pomožni sedež, na katerem so se vsako uro menjavali posamezniki, na njihov račun, češ da so na kazenski klopi, pa so padale razne vedre zbadljivke.

DESANT NA DRVAR

Izneverila bi se vsebinskemu zapisu s tega potovanja, če ne bi bili bralci vsaj na kratko seznanjeni s tem, kako je 25. maja 1944 potekal napad na Drvar.

Zveza protifašistične mladine Jugoslavije (USAOJ) je imela v Drvarju 4. in 5. maja

Bihač v slikoviti okolici in ob bregovih modre Une z zelo lepo lego; posebej pa je zanimiv, ker se prepleta v njem stari in sodobni slog gradnje. Pogled na mesto iz zraka

Zanimiva in pestra pokrajina na vožnji je vzbujala pri vseh pozornost in kar hitro je minil čas do našega prihoda v Bihač, v prvi večji kraj našega postanka. Ura je kazala približno 12.30. Po krajšem odmoru, okrog 20 minut, smo se odpeljali naprej proti glavnemu cilju tega dne, Drvarju, mestu heroju.

tega leta svoj II. kongres, ki se ga je udeležil tudi Tito in z njim še mnogi drugi partizanski in politični funkcionarji ter predstavniki zaveznških odposlancev pri glavnem štabu NOV in POJ.

To je dalo tudi mladini Drvarja svojstven polet za nadaljnje akcije, še bolj, ker se je

Nadaljevanje na naslednji strani

Toliko nas je odpotovalo na izlet in takole smo se zbrali v Drvarju v parku pred hotelom Beograd

naša spremljevalka oziroma vodnica Turističnega biroja, prikupna 22-letna študentka zgodovine Tatjana in Ljubljane. Tam je bil pripravljen udoben avtobus Globtoura iz Kopra, ki ga je upravljala izkušeni voznik Mile.

Kot ponavadi ob takšnih izletih, se tudi naš ni začel na moč točno, zakaj počakati smo morali nekatere zamudnike, med njimi seveda tudi na našega predsednika Janeza Slovence. Predsedniku Janezu smo tudi oprostili njegovo zamudo, ki jo je opravičil s tem, da je za izletnike prinesel s seboj osvežujoče bonbone za popotnico.

Končno smo se približno ob pol osmih poslovili od Ljubljane in se odpeljali do Novega mesta, tam vkrcali še člane iz Novega mesta in Krškega.

V Novem mestu so ugotovili še, da imamo za celotno zasedbo sedežev v avtobusu tudi

BiH. Nato smo bili že v BiH in se zapeljali po lepi asfaltni cesti skozi Veliko Kladušo, za katero smo se kmalu približali kraju Ostrožac. Ta kraj je znan po starem srednjeveškem gradu na hribu nad cesto (in odmaknjen kakšen kilometer od nje), po kateri smo se peljali. V tem gradu je v času NOV leta 1942 nekaj časa prebival glavni štab NOV in POJ in odtod vodil boje proti fašistom ter domačim izdajalcem.

Vožnja je minevala hitro, zakaj vsi smo si z zanimanjem ogledovali zanimivo in razgibano pokrajino ob sicer vijugasti, toda zelo dobro zgrajeni cesti. Naša vodnica ali „vodička“, kot smo Tatjani rekli, nam je sproti pojasnjevala razne zanimivosti in zgodovinske podrobnosti o krajih, skozi katere smo se peljali; tako so bili vsi izletniki dobro seznanjeni z zemljepisnim in zgodovinskim opisom naše poti.

Nadaljevanje s prejšnje strani

bližal rojstni dan tovariša Tita, 25. maj. Mladina je za ta dan pripravila posebno slovesnost, v ta namen organizirala tudi veliko akcijo za čim lepšo ureditev Drvarja.

Takole razprostranjena je panorama Drvarja, kjer so se ob desantu leta 1944 spuščali z letali fašistični vojaki z željo zajeti Tita, glavni štab NOV in tudi zavezniške vojaške predstavnike

Večer pred 25. majem je tako Tito preživel v Drvarju, sredi svojih sodelavcev, tujih vojaških predstavnikov in domačinov. Pozno se je podal na pečino nad Drvarjem, mladina pa je pozno v noč na ulicah s petjem in narodnimi koli proslavljala ta veliki praznik...

Naslednje jutro je sonce ž zgodaj obsijalo planine in drvarsko dolino. Bilo je mirno, toda partizanski borci so bili budni na svojih položajih. Nenadoma je bilo s severozahodne strani izza hriba moč slišati znani zvok letalskih motorjev neprijatelja. Takoj je bil dan znak za alarm in Drvar je bil takoj na nogah. Najprej so se razlegle eksplozije letalskih bomb, zatem pa se je nebo prekrilo z velikimi skupinami letal, ki so imeli pripeta jadralna letala, iz njih pa so skakali številni padalci. Očividci pripovedujejo, da je bilo tako, kot bi nebo prekrili gosti oblaki. To je bilo nekako ob 7. uri zjutraj.

Začel se je krvav in neusmiljen boj... Nemške SS enote so naleteli na nepričakovan odpor. Partizanskih enot je bilo sicer malo, a domači mladinci, odborniki, skojevci in mladinci in vsi, ki so znali streljati, so zadrževali Nemce, padali, a branili prodore sovražnika. Zatem so vpadli v Drvar borci III. brigade šeste liške divizije. Le-ti so prekinili bližanje nemških enot do pečine, pri čemer so se Tito, vrhovni štab in zavezniški vojaški predstavniki lahko umaknili prek Klekovače in v nadaljnjih dneh na Kupreško polje, od koder so se 4. junija z letalom odpeljali na Vis.

Drvarska bitka pa je trajala vse do 26. maja, do 5.30 zjutraj, pri čemer je padlo veliko število okupatorskih vojakov, borcev partizanskih enot in domačinov.

Drvar je bil, zlasti v bližini sedanjega spominskega parka, pravo morišče. In vendar načrt Hitlerja, da bi ujel Tita, ni uspel. Zavest in odločnost naše vojske POJ in domačinov v Drvarju je bila prevelika. Dali so mnogi življenja za to, da so rešili svojega voditelja!

V BIHAČ IN NA KOZARO

Naslednje jutro ob 6.30 smo se po zajtrku odpeljali iz Drvarja nazaj proti Bihaču. Tudi tu je bil zanimiv ogled zgodovinskega muzeja v zgradbi, kjer je bilo I. zasedanje AVNOJ-a leta 1942. V dvorani, ki je še sedaj prav tako opremljena, kot je bila ob zasedanju, smo videli številne slike, prefotografirane dokumente in razne zgodovinske rekvizite, ki pričajo o herojskem boju naših narodov proti okupatorju. Nato smo si ogledali del starega in novega Bihača, ki je zelo prijetno in zanimivo mesto.

Po dveh urah bivanja v Bihaču nas je pot peljala po dolini Une na Bosansko Krupo,

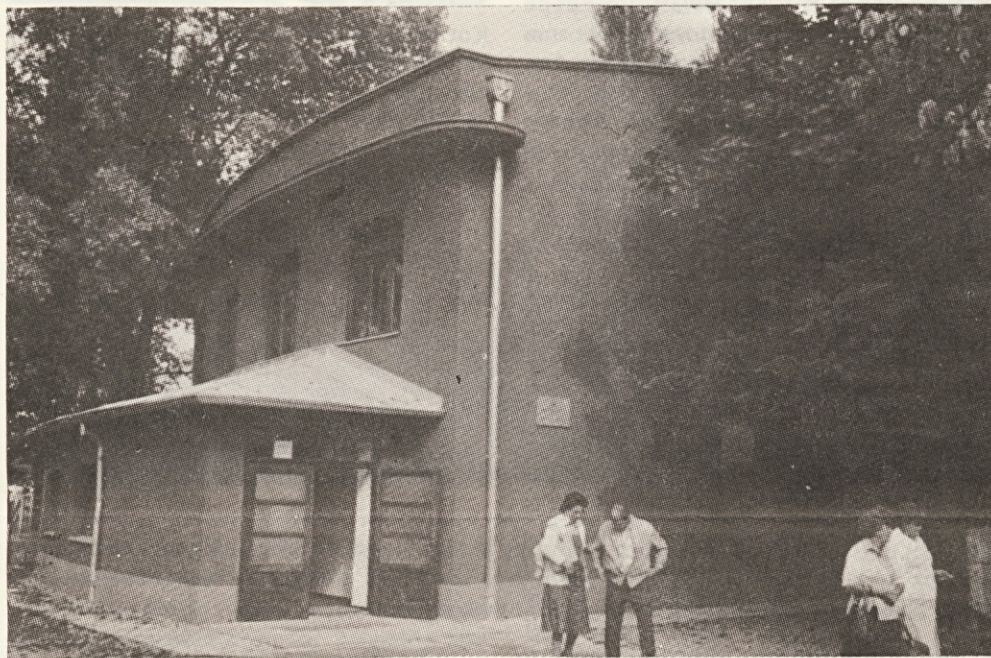
skozi Bosanski Novi in Prijedor na herojsko Kozaro.

Kot zanimivost naj omenim, da smo na tej poti kar petnajstkrat prešli železniško progo, vrh tega pa smo bili kar zazrti v

rane dokumente v memorialnem muzeju, ki je pretresljiv dokaz trpljenja tega ljudstva — od otrok, žena pa do starcev in borcev NOV.

OJ KOZARO... HEROJI TE KRVLJU NATOPIŠE

Legendarna pesem o Kozari „Oj Kozaro ne treba ti kiše, heroji te krvlju natopiše“ najbolj zgovorno pripoveduje o legendarnem boju v času ofenzive nemških fašističnih hord leta 1942, ko so se Nemci skupaj z ustaši, četniki in hrvaškimi domobranci odločili uničiti partizanske enote, ki so zavemale položaje na Kozari ter hkrati do konca iztrebiti vse, kar je bilo na Kozari živega. Ofenzivo so začeli v prvih dneh junija in je v prvi fazi trajala od 10. do 13. junija, v drugi fazi pa od 18. do 28. junija, v tem času pa je ljudstvo doživljalo od strani napadalcev neverjetna grozodejstva. Ljudi, zlasti pa otroke, so dobesedno klali, jih vodili v koncentracijska taborišča v Staro Gradiško in Jasenovac ter kar med potjo množično streljali; otroci so izgubljali starše in ostajali sirote, starši so se brez upa, kot ranjene

V tej zgradbi v Bihaču je nameščen zgodovinski muzej NOV, leta 1942 pa je bilo v dvorani prvo zasedanje AVNOJ. V notranjosti dvorane so — poleg mnogih panojev s fotografijami, dokumenti in vojaškimi kartami — še vsi predmeti nameščeni prav tako, kot so bili ob zasedanju AVNOJ

številne slapove reke Une, ki se kot modra lepota preliva skozi te predele Bosne. Od Bihača do našega cilja na Kozari smo se vozili nepretrgoma, brez vmesnega odmora, polni dve uri po zelo lepo urejeni toda izredno strmi asfaltni cesti z mnogimi vijugami in ovinki do višine 806 metrov na Mrakovico, kjer je sedaj spominski narodni park v počastitev številnim padlim žrtvam na področju Kozare.

V hotelu smo imeli že pripravljeno kosilo, kjer smo bili znova presenečeni nad izredno hitro postrežbo. Po kosilu smo odšli na ogled čudovitega spomenika in muzeja, ki je delo znanega kiparja Dušana Džamonje. Prav tisti dan je minilo pet let odtlej, ko je ta spomenik odkril maršal Tito. Ob zelo lepem vremenu je bilo na tem področju, poleg nas, še izredno veliko število drugih obiskovalcev, ki so se na Kozaro pripeljali kar v avtobusih. Menda so se zbrali iz različnih krajev Jugoslavije, med njimi je bilo tudi veliko Slovencev. Že sam spomenik je naredil na nas mogočen vtis, posebno zanimanje pa je vzbudila pripoved kustosa muzeja, ki nam je govoril o spominih na veliko bitko na Kozari, o številnih žrtvah in neuklonljivosti prebivalcev Kozare v odporu proti fašistom in domačim izdajalcem. Sam spomenik pomeni tole: stolp, ki se dviga v sredini, simbolizira partizanske enote, obkoljene od sovražnika, obroč okrog spomenika pa okupatorje, ki so klonili v boju s partizani.

Vse to, kar nam je razlagal kustos, ki je imel ob pripovedi solzne oči, je naredilo na nas izredno globok vtis, še posebej, ko smo si prej ogledali številne slike in prefotografi-

boja in če je od odkritja spomenika dalje obiskalo to zgodovinsko področje okrog 2 milijona ljudi, tudi iz tujine.

PO POTI DOMOV

Mrakovico na Kozari smo zapustili ob 14.45 in se odpeljali znova v dolino. V avtobusu je ob našem povratku skozi Prijedor in Bosansko Duboko vladala moreča tišina. Vsi smo premišljevali o tem, kaj smo slišali ob pripovedi kustosa na Kozari, globoko se nam je to vtisnilo v naša srca, še posebej pa besede, naj bi se ta strašna zgodovina nikdar več ne ponovila in naj bi bila vsem rodovom in še posebej mladini v grozeč opomin, da si kaj takšnega ne želimo.

Kozara je dala jugoslovanskemu ljudstvu v NOV resnično svoj velik delež, saj o tem pričata, izmed mnogih, v kamen vklesanih spominskih napisov, tudi tale dva:

Herojska se borba razkršala
Kozara se slavom ovjenčala

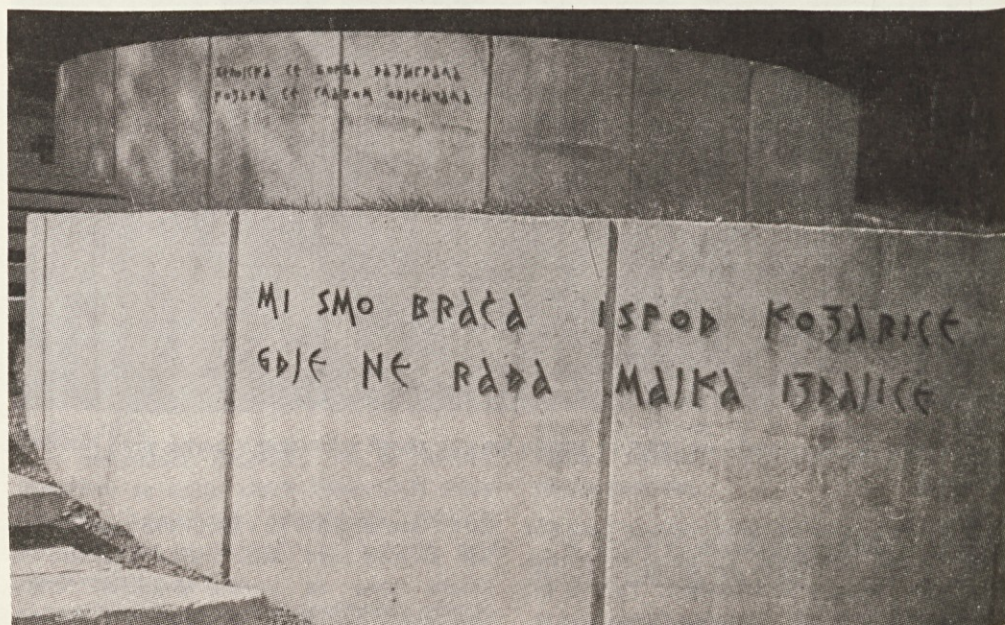
in

Mi smo brača izpod Kozarice
gdje ne rađa majka izdajice.

Žal nam je primanjkovalo časa, da bi se ustavili še v Jasenovcu, kjer je bilo med NOV grozotno ustaško taborišče. Od daleč smo videli mogočen spomenik, vse okoli pa prazno ravnino. Imeli smo vtis, kot da bi okupatorji in njihovi hlapci ustaši hoteli pod zemljo zabrisati vse, kar bi spominjalo na njihova grozodejstva. Tam je 117 množičnih grobnic žrtev zloglasnega taborišča smrti. V eni od teh grobnic so prav pred dvema letoma odkrili pobitih 12.000 žensk in pravijo da je tu največje žensko taboriščno grobišče v Evropi. Po približni oceni je Jasenovac s 700.000 žrtvami tretji med vsemi največjimi fašističnimi taborišči smrti.

Pot nas je nato vodila skozi Novsko, Kutino, Ivanjič Grad in Zagreb do Krškega, kjer smo se znova, po dokaj naporni peturni vožnji brez prekinitve, ustavili. Po krajšem postanku in počitku smo se nato odpeljali v Ljubljano, kamor smo prispeli nekaj čez 21. uro.

Dvodnevna pot v osrčje Bosne, dolga vsega skupaj čez 900 km, je bila za udeležence, vse starejše, sicer zelo naporna, ni nam bilo pa žal tega izleta, saj smo si ogledali marsikaj, kar nam bo ostalo v

„Mi smo brača izpod Kozarice, gdje ne rađa majka izdajice“ govori eden od številnih spevov — vklesanih v spomenik na Kozari — o junaškem boju ljudstva s Kozare in njegovi veliki zvestobi do domovine

zveri, borili za svoje otroke. V pokolih neprijateljskih ofenziv na Kozari pa v fašističnih taboriščih je izgubilo življenje 24.000 ljudi, poleg tistih 8.500 borcev, ki so dali življenja za revolucijo in med katerimi je bilo tudi 24 narodnih herojev. Tako je vsak šesti prebivalec Kozare daroval življenje za svobodo. Samo v letni ofenzivi je od 3500 partizanov padlo 1700 borcev, ki pa so povzročili tudi sovražniku izgube — 7.000 ljudi. Ni čudno torej, če predstavlja Kozara res pravo legendo iz narodnoosvobodilnega

trajnem spominu. S to željo pa posredujemo ta obširnejši zapis tudi našim bralcem, da bi razbrali iz njega marsikaj koristnega, zlasti pa naj bi se nenehno spominjali na to, da bi se grozote druge svetovne vojne nikdar več ne ponovile. Ne bilo bi pa odveč, da bi tudi člani sindikata in mladina obiskali podobna področja zgodovinskih krajev naše domovine, ki jih mnogi še ne poznajo.

Zapisala in fotografirala
SLAVA GOZDNIKAR